

(Pages : 3)

B - 3680

Reg. No. :

Name :

Third Semester B.A. Degree Examination, December 2016

First Degree Programme Under CBCSS

ECONOMICS

Foundation Course - II

EC 1321 : Informatics

(2015 Admn.)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

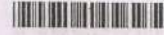
SECTION - I

Answer **all** questions. **Each** question carries **one** mark.

1. Malicious Software.
2. Mail merge.
3. Power point.
4. E-commerce.
5. M-banking.
6. Computer virus.
7. Online shopping.
8. Software.
9. Mozilla.
10. NICNET.

(10x 1=10 Marks)

P.T.O.

SECTION - II

Answer **any eight** questions **not** exceeding **one** paragraph. **Each** carries **2** marks.

11. What is ergonomics ?
12. What is cache memory ?
13. What is anti-virus software ?
14. What is net banking ?
15. Explain piracy.
16. What is E-waste ?
17. What is wireless fidelity ?
18. What is INFLIBNET ?
19. What are the input devices of a computer ?
20. What is World Wide Web ?
21. What are search engines ?
22. What is social informatics ?

(8×2=16 Marks)

SECTION - III

Answer **any six** questions **not** exceeding **120** words. **Each** question carries **4** marks.

23. What are the different methods of internet access ?
24. What is modem ?
25. What is SPSS ?
26. Explain the uses of MS-word.

- 27. What is operating system ?
- 28. What are the advantages of open access software ?
- 29. What is cyber ethics ?
- 30. What is plagiarism ?
- 31. Explain the scope of internet. **(6×4=24 Marks)**

SECTION – IV

Answer **any two** questions **not** exceeding **four** pages. **Each** question carries **15** marks.

- 32. What is digital divide ? What are the methods to counter it ?
 - 33. What is a computer ? Explain its parts and why CPU is called the brain of a computer.
 - 34. What is phishing ? How the threat phishing can be avoided ?
 - 35. Explain auto-content wizard. **(2×15=30 Marks)**
-

(Pages : 3)

B – 3681

Reg. No. :

Name :

Third Semester B.A. Degree Examination, December 2016

First Degree Programme Under CBCSS

ECONOMICS

Core Course – III

EC 1341 : Microeconomics – II

(2015 Admn.)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

SECTION – I

Answer **all** questions. **Each** question carries **one** mark.

1. Expected value.
2. Plant load factor.
3. Oligopsony.
4. Price discrimination.
5. Quasi rent.
6. Social welfare function.
7. Subsistence wage.
8. Duopoly.
9. Marginal Physical Product.
10. Cartel.

(10x1=10 Marks)

P.T.O.

SECTION - II

Answer **any eight** questions **not** exceeding **one** paragraph. **Each** carries **2** marks.

11. Explain classical theory of interest.
12. Explain supply curve of a competitive firm.
13. Explain innovation theory of profit.
14. What is third degree price discrimination ?
15. Explain the concept probability.
16. Explain diversification of risk.
17. Define backward bending supply curve.
18. What is product differentiation ?
19. What are the sources of monopoly ?
20. Explain the Eulers theorem.
21. What are the features of oligopoly ?
22. Explain pure competition.

(8×2=16 Marks)

SECTION - III

Answer **any six** questions **not** exceeding **120** words. **Each** question carries **4** marks.

23. Explain the Kaldor-Hicks criterion.
24. Explain Keynesian theory of interest.
25. Explain time element in production.

26. Explain the criteria of social welfare.
27. Explain the collective bargaining ability of Trade Unions.
28. Explain the preference towards risk.
29. What is Scitovsky criterion ?
30. What is Expected Utility Theory ?
31. Explain kinked demand curve theory. **(6×4=24 Marks)**

SECTION - IV

Answer **any two** questions **not** exceeding **four** pages. **Each** question carries **15** marks.

32. Explain the marginal productivity theory of distribution.
33. Explain the price and output determination under perfect competition.
34. What is linear programming ? Explain it with graphical solutions.
35. Explain the price and output determination and excess capacity under monopolistic competition. **(2×15=30 Marks)**

(Pages : 3)

B - 3611

Reg. No. :

Name :

Third Semester B.A. Degree Examination, December 2016
First Degree Programme Under CBCSS
Complementary Course - V
PS 1331 : PUBLIC ADMINISTRATION
(Common for Philosophy, Economics, History, English,
Islamic History, Sociology)
(2013 Admission Onwards)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

Instruction : Answer all the four Sections.

SECTION - A

Answer **all** questions. **Each** question carries **one** mark.

1. New Public Administration.
2. Hierarchy.
3. Unity of Command.
4. Administrative decentralisation.
5. Co-ordination.
6. Chief Executive.
7. Staff Agency.
8. Committed Bureaucracy.
9. Public Policy.
10. Good Governance.

(10× 1=10 Marks)

P.T.O.

SECTION – B

Answer **any eight** questions. **Each** question carries **two** marks. **Each** answer shall **not** exceed **50** words.

11. How Public Administration is different from Private Administration ?
12. Assess the new trends in Public Administration.
13. Briefly discuss the factors that affect span of control.
14. Give an account of the methods used for recruitment.
15. Outline the role of Public Corporation.
16. What are the factors responsible for the formulation of Public Policy ?
17. Describe the bases of development organisation.
18. Define Delegated Legislation.
19. Sketch the role of Bureaucracy in the modern states.
20. State the significance of good-governance.
21. Summarise the methods of Training.
22. Write a note on the importance of Mass Media in Public Administration.

(8×2=16 Marks)

SECTION – C

Answer **any six** questions. **Each** question carries **four** marks. **Each** answer shall **not** exceed **120** words.

23. Discuss the basic principles of organisation.
24. Point out the advantages and disadvantages of hierarchical organisation.
25. Enumerate the importance of Public Relations Machinery in India.
26. Analyse the problems of Recruitment.
27. Explain the characteristics of Modern Civil Service.
28. Illustrate the role of Line Agency.

29. Examine the 'Budget' as a tool of administration.
30. Differentiate between Centralisation and Decentralisation.
31. Discuss the importance of Development Administration in Public Administration.
(6×4=24 Marks)

SECTION - D

Answer **any two** questions. **Each** question carries **fifteen** marks. **Each** answer shall **not** exceed **600** words.

32. Explain meaning and scope of Public Administration and discuss its importance in the modern states. Max. Marks: 30
33. Explain the role of Chief Executive as trouble shooter of administration.
34. Bring out the role of the District Collector in District Administration.
35. Critically examine the working of the Independent Regulatory Commission.
(2×15=30 Marks)
-

(Pages : 3)

B – 3604

Reg. No. :

Name :

Third Semester B.A. Degree Examination, December 2016

First Degree Programme Under CBCSS

Complementary Course – V

HY 1331.1 : HISTORY OF MODERN INDIA (1921-1947)

[For Economics, Islamic History and Sociology]

(2013 Admission Onwards)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

PART – A

Answer **all** questions in **one** or **two** sentences **each**. **Each** question carries **one** mark.

1. Objectives of non co-operation movement.
2. Pro changers and No changers.
3. AITUC.
4. Lahore conspiracy case.
5. Salt Satyagraha.
6. Nehru Report.
7. August offer.
8. Individual Satyagraha.
9. HSRA.
10. June 3rd Plan.

(10x1=10 Marks)

P.T.O.

B - 3604

(3 : 2012)

PART - B

Answer **any eight** of the following in **one** paragraph **each**. Each question carries **two** marks.

11. Simon Commission.
12. Bardoli Satyagraha.
13. Communal Award.
14. Lahore congress of 1929.
15. Direct Action Day.
16. Gandhi-Irwin Pact.
17. Poona Pact.
18. Provincial Autonomy.
19. Cabinet Mission Plan.
20. RIN mutiny.
21. Interim Government.
22. Fundamental Rights.

(8×2=16 Marks)

PART - C

Answer **any six** of the following in **not more than 120** words **each**. Each question carries **four** marks.

23. Write briefly on Swarajist Party.
24. Write a note on Round Table Conferences.
25. Give a brief description of revolutionary movements after 1922.
26. Assess the significance of Quit India Movement.
27. Discuss the Cripps Mission.
28. Write briefly on the Popular Ministries in the Provinces.

29. Discuss the role of Subash Chandra Bose and INA in India's struggle for freedom.
30. Examine the salient features of the Government of India Act, 1935.
31. Examine the life and achievements of Dr. B.R. Ambedkar. (6×4=24 Marks)

PART - D

Answer **any two** of the following. **Each** question carries **15** marks.

32. Examine the significance of Non Co-operation Movement.
33. Discuss the emergence of leftist ideas in Indian National Movement.
34. Examine the Indian National Movement during Second World War.
35. Discuss the major features of Indian Constitution. (2×15=30 Marks)

Reg. No. :

Name :

Third Semester B.A./B.Sc. Degree Examination, December 2016
First Degree Programme Under CBCSS
Language Course VII
ML 1311.1 (Additional Language – III)
DRSYAKALA SAHITYAM (ദൃശ്യകലാസാഹിത്യം)
(2014 Admn. Onwards)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

- I. ഒരു വാക്കിലോ പരമാവധി രണ്ടു വാക്യത്തിലോ ഉത്തരമെഴുതുക.
- 1) രാമായണം ആട്ടക്കഥ രചിച്ചതാര് ?
 - 2) കൃഷ്ണനാട്ടത്തിന്റെ സാഹിത്യരൂപം ഏത് ?
 - 3) 'കഥകളിരംഗം' എഴുതിയതാര് ?
 - 4) കുഞ്ചൻ നമ്പ്യാരുടെ ജന്മദേശം ഏത് ?
 - 5) ആദ്യത്തെ മലയാള നാടകം ഏത് ?
 - 6) 'Taming of the Shrew' എന്ന ഷേക്സ്പിയർ കൃതിയുടെ മലയാള തർജ്ജമ ഏത് ?
 - 7) "അഞ്ചെങ്കിലഞ്ചും കണക്കെന്നവൾക്കൊരു ചാഞ്ചല്യവുമില്ലതെല്ലപോലും....." ആർക്ക് ? ആരുടെ വാക്കുകൾ ?
 - 8) സ്റ്റീവ് ഓഫ് ഡ്രാമയുടെ സ്ഥാപക ഡയറക്ടർ ആര് ?
 - 9) നാടകസംബന്ധിയായി സി. ജെ. തോമസ് രചിച്ച കൃതി ഏത് ?
 - 10) 'വൈശാലി' എന്ന സിനിമയിലെ ഗാനസംവിധായകൻ ആര് ? **(10x1=10മാർക്ക്)**
- II. ഒരു ഖണ്ഡികയിൽ കുറഞ്ഞത് രണ്ടു ചോദ്യത്തിന് ഉത്തരമെഴുതുക.
- 11) കലിയും പുഷ്കരനും തമ്മിൽ നടന്ന സംഭാഷണത്തിലൂടെ വെളിപ്പെടുന്ന പുഷ്കരന്റെ സ്വഭാവം വ്യക്തമാക്കുക.
 - 12) "പാമസാം നിചയം വാർന്നൊഴിഞ്ഞളവു സേതുബന്ധനോദ്യോഗമെന്തെടോ" – സന്ദർഭവും അലങ്കാരവും വ്യക്തമാക്കുക.

P.T.O.

- 13) കലി ബാധിതനായ നളന്റെ അവസ്ഥ വിവരിക്കുക.
- 14) "കണ്ട വസ്തുക്കളിൽ കാക്ഷയുണ്ടായവൾ കൊണ്ടുവാനൊന്നു കല്പിക്കയും" - സന്ദർഭവും മനുഷ്യസ്വഭാവ നിരീക്ഷണവും വ്യക്തമാക്കുക.
- 15) "പാരം വലഞ്ഞു കിടക്കുന്നവർകളോ - ഓരൂമീവണ്ണം കലമ്പുമാറില്ലെടോ" - വിവക്ഷ എന്ത് ?
- 16) "പുകകൊണ്ടു കണ്ണടഞ്ഞ ഹോതാവിന്റെ ആഹുതി ഭാഗ്യത്താൽ അഗ്നിയിൽത്തന്നെ വീണു." - സന്ദർഭവും കഥയിൽ ഈ ആശയത്തിനുള്ള ഔചിത്യവും വ്യക്തമാക്കുക.
- 17) "കെട്ടുതാലിയേലാ പ്രേമം കെട്ടി ഞാൻ ചാകുന്നെ". - ആരുടെ വാക്കുകൾ ? സന്ദർഭവും ഔചിത്യവും എന്ത് ?
- 18) "അമ്മയുടെ നിയോഗമാണിത്". എന്താണ് അമ്മയുടെ നിയോഗം ?
- 19) ഊമ എന്ന കഥാപാത്രത്തിന് 'കറുത്ത ദൈവത്തെത്തേടി' എന്ന നാടകത്തിലുള്ള സ്ഥാനം എന്ത് ?
- 20) വിഭാഷക മഹർഷിയുടെ സ്വഭാവ ചിത്രീകരണം വിശദമാക്കുക.
- 21) "പാരിലെന്നെയിന്നാരറിയാതവർ". കഥാപാത്രസ്വഭാവവും സന്ദർഭവും വിശദമാക്കുക.
- 22) "ശാപം കൊണ്ട് ശിലയായി മാറാൻ മക്കളെത്തന്നെ അയച്ചു എന്ന് ദുഃഖിക്കാൻ ഇടവരുത്തരുതേ എന്ന പ്രാർത്ഥന". സന്ദർഭം എന്ത് ? **(8x2=16മാർക്ക്)**

III. നൂറ്റിയിരുപതു വാക്കിൽ കവിയാതെ ആറു ചോദ്യത്തിന് ഉത്തരമെഴുതുക.

- 23) കലിയും ഇന്ദ്രനും തമ്മിൽ നടന്ന സംഭാഷണം ദേവ-ദാനവ സ്വഭാവങ്ങളെ സൂക്ഷ്മമായി വെളിപ്പെടുത്തുന്നു. എങ്ങനെ ?
- 24) ഹനുമാന്റെ ആക്ഷേപങ്ങൾക്ക് ഭീമസേനൻ നല്കുന്ന മറുപടി എന്ത് ?
- 25) ഭർത്തൃഗൃഹത്തിലേയ്ക്കു യാത്രയാകുന്ന ശകുന്തളയ്ക്കു അച്ഛൻ കണ്ണമഹർഷി നല്കുന്ന ഉപദേശങ്ങളെന്തെല്ലാം ?

- 26) എം. ടി. യുടെ തിരക്കഥകളുടെ പ്രത്യേകതകൾ വിശദമാക്കുക.
- 27) ആത്മാന്വേഷണത്തിന്റെ കഥയാണ് 'കറുത്ത ദൈവത്തെ തേടി' എന്ന നാടകം. വിചിന്തനം ചെയ്യുക.
- 28) പ്രണയം, മരണം ഇവയുടെ നിസ്സാരതയും അർത്ഥശൂന്യതയും വ്യക്തമാക്കുകയാണോ എൻ. എൻ. പിള്ളയുടെ 'ഗുഡ്നൈറ്റ്' എന്ന നാടകം? വിചിന്തനം ചെയ്യുക.
- 29) അമ്മ, ഭാര്യ എന്നീ കഥാപാത്രങ്ങളുടെ ചിത്രീകരണത്തിലെ കൈയൊതുക്കമാണ് 'കറുത്ത ദൈവത്തെത്തേടി' എന്ന നാടകത്തിന്റെ കലാചാതുരി. ഈ അഭിപ്രായം പരിശോധിക്കുക.
- 30) "വിന്നൻ ഞാനിതുമട്ടഹോ മമതയാൽ
മാൾകുന്നിതാരണ്യകൻ
ദണ്ഡിപ്പു ഗൃഹിയെത്രതാൻ പുത്രിയതാം
പുത്രി വിധോഗർത്തിയാൽ" - സന്ദർഭവും ആശയവും വ്യക്തമാക്കുക.

31) പൂജാർത്ഥം പരാജിതനായ നളന്ദു നല്ലുന്ന ആജ്ഞകൾ സംഗ്രഹിക്കുക. **(6x4=24 മാർക്ക്)**

IV. മൂന്നു പുറത്തിൽ കവിയാതെ ഏതെങ്കിലും രണ്ട് ചോദ്യത്തിന് ഉത്തരമെഴുതുക.

- 32) പ്രകൃതിയുടെ സചേതനത്വമാണ് ശാകുന്തളം 4-ാമങ്കത്തെ സജീവമാക്കുന്നത്. വിചിന്തനം ചെയ്യുക.
- 33) നമ്പ്യാരുടെ വർണ്ണനാപാടവം കല്യാണസൗഗന്ധികം തുള്ളലിനെ മുൻനിർത്തി വിവരിക്കുക.
- 34) സമൂഹ കാപട്യങ്ങൾക്കെതിരെ കുറിക്കുന്ന ആക്ഷേപഹാസ്യമാണ് എൻ. എൻ. പിള്ളയുടെ 'ഗുഡ്നൈറ്റ്' നാടകം. വിചിന്തനം ചെയ്യുക.
- 35) തിരക്കഥയുടെ സവിശേഷതകൾ വ്യക്തമാക്കി എം. ടി. യുടെ 'വൈശാലി' ഈ സവിശേഷതകൾ പ്രകടിപ്പിക്കുന്നുണ്ടോ എന്നു പരിശോധിക്കുക.

(2x15=30 മാർക്ക്)

(Pages : 3)

B – 3678

Reg. No. :

Name :

Third Semester B.A./B.Sc. Degree Examination, December 2016
First Degree Programme Under CBCSS
Language Course – VI (B.A./B.Sc.) and Language Course – V
(Career Related 2(a))
EN 1311.1 and EN 1311.3 : WRITING AND PRESENTATION SKILLS
Common for B.A./B.Sc. (EN 1311.1) and Career Related 2(a) (EN 1311.3)
(2015 Admissions)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

I. Answer **all** questions, **each** in a **word** or **sentence**.

A) Rewrite the following sentences, correcting the errors if any

- 1) One of the boys have been selected.
- 2) It took him a while to cope up with the change.
- 3) He is so young to shoulder the responsibility.
- 4) Do not rise your voice during office hours.
- 5) He went out before I reach there.

B) Write **one** synonym **each** for the following words.

- 6) Acquire.
- 7) Omit.
- 8) Obligatory.
- 9) Disappear.
- 10) Sanction.

(10×1=10 Marks)

P.T.O.

II. Answer **any eight**. Each in a paragraph **not** exceeding **50** words.

- 11) Explain clubbing/clustering.
- 12) What is the difference between note making and note taking ?
- 13) What is the importance of a 'topic sentence' ?
- 14) What are the elements of persuasive writing ?
- 15) What is the 'A B C' of writing for the Digital Media ?
- 16) What is 'full block' format ?
- 17) How is creative writing different from academic writing ?
- 18) Briefly explain the elements of grammar.
- 19) How has IT influenced the scope of writing ?
- 20) What is collocation ?
- 21) What is a survey ?
- 22) What is a memo ?

(8×2=16 Marks)

III. Answer **any six** as directed.

23) Draft an email to a travel agency asking for rates/services about an excursion you are planning.

24) Write a précis of the following passage reducing it to a third of its length.

Critical thinking is the discipline of rigorously and skillfully using information, experience, observation and reasoning to guide your decisions, actions and beliefs. Critical thinking means questioning every step of your thinking process. Have you considered all the facts ? Have you tested your assumptions ? Is your reasoning sound ? Is your judgement unbiased ? Is your thinking process logical, rational and complete ? This kind of rigorous, logical questioning is

often known as Socratic questioning, after the Greek Socrates who is considered to be the founder of critical thinking. By developing the skills of critical thinking, and bringing rigour and discipline to your thinking processes, you stand a better chance of being "right", likely to make good judgements, choices and decisions in all areas of your life. This is an important part of "success" and "wisdom".

- 25) Prepare a report on the Road Safety Week Project that your club undertook.
- 26) Write a letter to the Water Authority complaining about irregular water supply in your locality.
- 27) Prepare a questionnaire for conducting a survey on the eating habits of senior citizens.
- 28) Draft a Memo written by the CEO of a company to its employers congratulating them on achieving targets.
- 29) As a media person prepare 10 questions to interview a well known social activist.
- 30) What are the different types of essays ?
- 31) Write a letter to an award winning novelist inviting him to inaugurate your Literary club. **(6×4=24 Marks)**

IV. Answer **any two** as directed.

- 32) Write an essay on "Does Modern Education Equip the Youth to Face Life ?" in 300 words.
 - 33) As secretary of the Environment Club prepare a report on your activities.
 - 34) Create content for 15-20 slides in the topic "Domestic Violence".
 - 35) Prepare a Resume and covering letter for the post of Radio Jockey in Radio Mango. **(2×15=30 Marks)**
-

Reg. No. :

Name :

Third Semester B.A./B.Sc. Degree Examination, December 2016
(First Degree Programme Under CBCSS)
HINDI LANGUAGE AND LITERATURE
Language Course – VII : (Additional Language – III)
HN 1311.1 : Drama, One Act Plays and Translation
(For 2013 Admission Onwards)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

I. प्रत्येक का एक शब्द या एक वाक्य में उत्तर लिखिए। (10×1=10 Marks)

- 1) 'लक्ष्मी का स्वागत' एकांकी के पात्र रोशन के बीमार बेटे का नाम क्या है ?
- 2) लक्ष्मी का स्वागत किस प्रकार का एकांकी है ?
- 3) उपेन्द्रनाथ अशक के किसी और एकांकी संग्रह का नाम लिखिए।
- 4) 'रीढ़ की हड्डी' एकांकी की उमा के पिता का नाम क्या है ?
- 5) 'रीढ़ की हड्डी' एकांकी में कौन-सी समस्या प्रस्तुत की गई है ?
- 6) मोहन राकेश के एक नाटक का नाम लिखिए।
- 7) स्वदेश दीपक के 'काल कोठरी' के अलावा किसी और एक नाटक का नाम लिखिए।
- 8) 'काल कोठरी' नाटक के अभिनेता रजत के बेटे की कैसी कमजोरी है ?
- 9) 'काल कोठरी' नाटक के कौल का पेशा क्या है ?
- 10) अनुवाद के संदर्भ में स्रोत भाषा का मतलब क्या है ?

II. किन्हीं आठ पर टिप्पणी लिखिए : (2×8=16 Marks)

- 11) रोशन के माता-पिता की धन लोलुपता।
- 12) रोशन का अपने बेटे के प्रति प्यार।

P.T.O.

- 13) एकांकी-नाटककार जगदीशचन्द्र माथुर का परिचय।
- 14) 'रीढ़ की हड्डी' एकांकी के शंकर का परिचय।
- 15) गोपाल प्रसाद अपने बेटे शंकर के लिए किस प्रकार की बहू चाहता है ?
- 16) 'बहुत बड़ा सवाल' एकांकी की भाषा।
- 17) 'बहुत बड़ा सवाल' में अंतरनिहित व्यंग्य।
- 18) 'काल कोठरी' नाटक के पति-पत्नी रजत और मीना के आपसी झगड़े का मूल कारण क्या है ?
- 19) 'काल कोठरी' नाटक के अंगद का परिचय।
- 20) भावानुवाद का मतलब क्या है ?
- 21) अनुवाद की परिभाषा।
- 22) अनुवादक के लिए आवश्यक तीन बातें।

III. किन्हीं छः सवालों का 120 शब्दों में उत्तर लिखिए।

(4×6=24 Marks)

- 23) 'लक्ष्मी का स्वागत' एकांकी का कथ्य अपने शब्दों में लिखिए।
- 24) 'रीढ़ की हड्डी' एकांकी की उमा का चरित्र चित्रण कीजिए।
- 25) "औरत की कमाई पर जीनेवाले मर्द की आत्मा नपुसंक हो जाती है। एक भडुवा। एक पिम्प।" इस अवतरण की सप्रसंग व्याख्या कीजिए।
- 26) 'सियालकोट में इनकी बड़ी भारी फर्म हैं। मैंने महीने भर में अच्छी तरह पता लगा लिया है। हजारों का तो इनके यहाँ लेन-देन हैं।' इस अवतरण की सप्रसंग व्याख्या कीजिए।
- 27) 'सबसे बड़ा सवाल' एकांकी के पात्रों का संक्षिप्त परिचय दीजिए।
- 28) 'रीढ़ की हड्डी' नाटक के शीर्षक की सार्थकता पर अपना मत प्रस्तुत कीजिए।
- 29) आदर्श अनुवाद का विवेचन कीजिए।
- 30) माध्यम क्षेत्र में खास कर प्रेस मीडिया में अनुवाद की ज़रूरत।
- 31) वैज्ञानिक साहित्य का अनुवाद।

IV. किन्हीं दो सवालों का जवाब लिखिए।

(2×15=30 Marks)

- 32) नाटक के तत्वों के आधार पर 'काल कोठरी' नाटक की समग्र आलोचना प्रस्तुत कीजिए।
- 33) 'काल कोठरी' नाटक की मीना का चरित्र चित्रण कीजिए।
- 34) पठित अन्य एकांकियों की तुलना में 'सबसे बड़ा सवाल' की महत्ता को समझाइए।
- 35) निम्नलिखित गद्यांश का हिन्दी में अनुवाद कीजिए।

Arabia is well known for its camels and horses. The Arabs find the camel particularly useful. It can go without water for weeks. As you know there are many deserts in Arabia, where it is difficult to find water. So the Arabs use the camel for travelling and for carrying goods over the deserts. It has broad flat feet with which it can walk easily over the desert sands. Because it is so useful for travelling in deserts, the camel is called "The Ship of the Desert".